

p e t e r

š u l e j

f y t o

príbehy prvých koncov sveta

p a l e

o n t o

l ó g i a

MARENČIN PT

peter šulej fytopaleontológia
príbehy prvých koncov sveta

napísanie románu podporil z verejných zdrojov formou
štipendia fond na podporu umenia

vydanie knihy z verejných zdrojov podporil fond na
podporu umenia

úvodná časť rukopisu tejto knihy vznikla počas pobytu na
rezidencii v petófi irodalmi múzeum v budapešti vďaka
štipendiu od medzinárodného vyšehradského fondu

rukopis tohto diela vznikol s finančnou podporou
literárneho fondu

u. fond
na podporu
umenia

•
• Visegrad Fund
••

© peter šulej 2019 slovak edition © marenčin pt
spol. s r. o. 2019 jelenia 6 811 05 bratislava slovakia
www.marencin.sk/894 marencin@marencin.sk
cover © barbora šajgalíková layout ©
marenčin media s. r. o. 822. publikácia 1. vydanie
isbn 978-80-569-0422-0 (viaz.) isbn 978-80-569-
0423-7 (epdf) isbn 978-80-569-0424-4 (epub)

fytopaleontológia

príbehy prvých koncov sveta

venované : vám

prvá sada

*Neuzatváral som sa nikdy výtobytkom vied.
Len máločo z nich by som mohol nevedieť.
No iba teraz viem, že vlastne neviem nič,
i keď som bádaval vyše sedemdesiat liet.*

Omar Chajjám: Láska, hlina, spev a čaša vína.
Bratislava, KMP | Slovenský spisovateľ 1976. ¹

¹ Preložil Pavol Horov podľa doslovných prekladov Kamila Baňáka.

1.

Čo si pamätám ako prvé? Na čo si spomínam ako na prvé? Tak? Pýtaš sa ma na najhlbšiu pamäťovú stopu? Aha! Viem. Viem to úplne presne. Antuka. Je to antuka. Tmolím sa po kuchyni. Mama vysáva. Červený piesok mizne v útrobach hučiaceho stroja. Vyzerá ako obrovský chrobák. Zelenomodrý chrobák Truhlík. Všetko vie, všetko vidí, všade sa dostane a ani smietka mu neunikne, nieto ešte antuka.

Čo som komu urobila?! Každý boží deň celý celučičský byt od antuky! Nemôžeš si tie tenisky vyzuť na chodbe? A ešte aj dieťa na tie kurty vláčiš! Celá je od antuky. Pozri, ešte aj za ušami ju má. Antuka tu. Antuka tam. Pre mamu jednoznačne božstvo s negatívnou konotáciou. Živá neposedná bytosť. Antuka je všadeprítomná.

Otec znervózne, schyľuje sa k hádke. Mama si to zrejme všimne. Obráti sa ku mne a ako mávnutím čarovného prútika dusná atmosféra vyfučí.

Pozri, ako vysávač všetku antuku spapá. Mňaminky mňam, antuku spapkám. Myslím, že mama mala k tomu aj nejaký popevok, ale ten už teraz nezanôtim. Ja nie som vysávač, ja som antukožrút. Antuka, všade samá antuka. Mňam, mňam, mňam. Pam, pam, pam. Hybaj ho! Hybaj! Do boja proti antuke sa daj! Približne tak nejak to znelo. Riekanku

stále obmieňala, podľa aktuálneho vnuknutia.

Napríklad: Antuka je fajn, mňam, mňam! Máme ju radi, nechceme s ňou žiadne zvady! Milé, no nie?

Vysávanie antuky. Dennodenný rituál. Pamätám si. Nie! Priam cítim korenistú vôňu pokropenej antuky. Vidím, ako správca kurtov namieril prúd vody proti slnku. Dúha dopadajúca na drobné červené zrnká. Vietor privial niekoľko kvapiek aj na moje biele tričko. Stojím tam a zametám otcovou raketou, pomaly väčšou ako ja, priestor okolo empajru. Nahnevane sa otočím, asi aj vykriknem, správca sa usmeje a mne loptička utečie na vedľajší kurt. Rozbehnem sa za ňou. Môžem mať tak štyri, maximálne päť rokov. Sieť je určite vyššia ako ja. Všetko sa zomlelo neuveriteľne rýchlo. Zvuk odrazenej loptičky. Výkrik:

Pozor dieťa!

Zlomok sekundy. Žltá neidentifikovateľná hmota sa na mňa rúti obrovskou rýchlosťou.

Nieko kto kričí. Reflexívne vystrčím raketu pred seba. Kriste! Pre boha! Loptička pri dotyku s raketou vydá typický zvuk – pank a odrazí sa späť. Padnem na zadok. Raketu stále držím obidvoma rukami pred sebou. Som zrejme v šoku. Neplačem, ani nehlesnem, len mlčky, cez štvorčeky výpletu zízam na kurt. Na to more antuky, na kráľovstvo antuky. Pribehne otec. Zoberie ma na ruky a obdivne povie:

Teda to bol parádny úder. Z teba raz bude super tenistka. Určite vyhráš Wimbledon.

Nemýlil sa? Ale mýlil. Wimbledon už je na mňa príliš. Nie, nič nehovor! Nemusíš mi dvíhať sebavedomie. Mám ho dosť vysoké. Ver mi! Hmm, lebo vieš, čo ti najviac zdvihne sebavedomie? Keď sa realistic-

ky pozrieš na svet a nájdeš si v ňom miesto. Reálne miesto. Proste Wimbledon nedám. Možno Paríž, s trochou šťastia Melbourne... Robím si srandu. Bol by to zázrak.

No, nejako takto teda vyzerá moja prvá spomienka, hoci... vieš, otec mi tú príhodu rozprával veľakrát, takže je možné, že to ani nie je pôvodná spomienka, ale akýsi rodičovský implantát. Rokmi som si ju možno osvojila. Ako antuku. Každý deň na antuke. Prijala som ju za svoju. Telo si ju adoptovalo do svojich cyklov. Doteraz je mojím najobľúbenejším povrchom. Mohla by som o nej napísať knihu. Naučila som sa, ako sa loptička odrazí pri rezanom backhande na mäkkom dvorci, alebo ako sa zošmykne na suchom, tvrdom povrchu, tam, kde antuku rozprášil vietor a namiesto nej presvitá ubitá zem. Viem, aký uhol pohľadu treba zvoliť pri skúmaní stopy po dopade. Súperka ma nepreháda a zbytočne mi nezoberie fifteen.

A presne viem, ako sa noha v teniske dostane do sklzu na dobre pripravenom dvorci a ako mi bude šklbať v kolene na oraništi okolo základnej čiary. Presne ako vravíš, ABS systém. Neprekvapí ma, keď lopta vyskočí do výšky pri náraze na vydratý žliabok pred servovacou čiarou, ani keď sa po nej sklzne, alebo sa takmer vôbec neodrazí. Musím tam byť včas. Som tam včas. A to len a len preto, že poznám antuku. Ale dosť, nebudem ťa unavovať. Ja viem, že rád počúvaš, už si to povedal, ale naozaj, končím. Dosť o tenise. Ver mi, budeš ho mať až vyše hlavy, ak ostaneš, ak budeme spolu... bože, čo zas

trepem. Strašne som sa rozkecala. Stačí. Radšej mi povedz niečo o sebe! No? Čo si pamätáš ako prvé? Hudbu. Pamätám si hudbu.

2.

k časom x^n . nutne prináležia časy y^n . toto je blízka budúcnosť planéta je pretkaná dátovou sieťou. svetlo a elektróny sa miha- jú sem a tam. avšak spoločnosť ešte nie je natoľko informačná. aby štáty a etniká vymizli bez stopy. ² prichádzame z aténskej republiky kyberpriestoru. my. slobodní bezpohlavní občania. gens una sumus. náš svet sa neustále premieňa. vy & my. sme svedkami. permanentnej revolúcie. mení uvažovanie. komu- nikáciu. vašu prácu. váš voľný čas. systém je svet. do ktorého sa dennodenne ponárate. ale. zároveň sa z neho snažíte uniknúť. pomáhame vám. sme s vami. v dobrom i v zlom. ide o nezvratný proces. všetci. aktívne alebo pasívne. viac alebo menej. sme súčasťou digitálneho impéria. to my. sme budova- telia hybridných svetov. rozpovieme vám príbeh. použijeme ľudskú reč. na príbeh hľadania. a použijeme plurál 1. osoby. nie je to pluralis maiestaticus. nie. je nás jednoducho viac. sme mnohí. vy by ste nás nazvali programami. softvérom. ako vo všetkom. aj tu bude háčik. premiéra komplexnosti. ťažko pochopiť pôvodné predstavy lao-c'eho hovoria : o bytí ako jednom živom organizme. ktorého ste vy vnútornou súčasťou. organizmus na základe jing-jangovej dialektiky. naoko vyzerá ako chaos. v skutočnosti sú to miliardy veľmi presných. do seba zapadajúcich procesov. každý ich komponent. ktorý to prestane rešpektovať. je neľútostne vyradený. platí to aj pre

² toto je blízka (...) bez stopy.

masamune širó : ghost in the shell (kókaku kidótai)

náš svet. sme rovnako súčasťou živého organizmu. nemá začiatok ani koniec – je neustálou premenou nových svetov a vesmírov. v jednej obrovskej živej súhre premien. nezávislej od linearity. wang pi nekonečnú temnotu a prázdnotu zmenil výmenou jediného znaku na prvopočiatok. ³ k nemu smerujeme. nepovieme všetko. wittgenstein : o čom sa nedá hovoriť o tom treba mlčať. nevysvetlíme všetko. zahmlíme. pre vaše dobro. zatajíme. nechceme aby ste sa zbytočne... my sme pletací stroj. vy utkanina. raz. stav. možno. dokážete zmeniť. použijeme jazyk : nepresný. obmedzený. ťarbavý. klokotavý. vírivý. mäkký. s množstvom výnimiek a výchyliet. s nejasnou etymológiou. plný gramatických komplikácií. s hlbociznými idiomatickými stržami. plný metonymických pascí. plný regionálnych nástrah & lokálnych prepadlísk. musíme vyťažiť z každej jazykovej situácie. budeme operovať s rečou. reč je dvojčaťom našich vízií. nemožno jedno druhým porovnávať. ⁴ cez vízie. prúdi naša sila. rečou. myslieť rečou vízií. predstavovať si reč. kombinovať budeme. hovoriť rečou malého. miestami zabudnutého. niekedy neznámeho. alebo len nepoznaného etnika. podkarpatský endemit. často nesmelého. váhavého až konzervatívneho zoskupenia. tradičná orientácia. hľadajú riešenie rébusu : ako prečkať každú zmenu. bez zmien. náš prehovor. bude teda vedený. rečou presne vymedzeného sociálneho konštruktú. označili ste ho pojmom – národ. z času na čas unavený. znudený. mierne infantilný. s množstvom bratov & bratrancov. sestier & sesterníc. spríbuznených. jazyk národa nevytvoril : žiadne veľké rozprávania. jeho jazykom nie sú : napísané žiadne veľké

³ pôvodné (...) prvopočiatok.

tina čorná : v postmodernom svete, rozhovory. rozhovor s čarnogurskou. bratislava, marenčin pt 2015. (upravené)
walt whitman : listy trávy (zmenené mojich na našich)

⁴ reč je (...) porovnávať.

príbehy. žiadne veľké (ani malé) príbehy. neobsahujú : dátové stopy o príslušníkoch tohto národa a jeho jazyku. ĺ prečo sme teda. vybrali práve tento a nie iný jazyk ? je na to dôvod. čas ukáže. niekedy musíte len veriť nemo žasnúť & nasledovať začíname. práve teraz : bude to príbeh (ne)linearity. od zrodenia k zjaveniu. o fosforeskujúcom planktóne. o rôznych druhoch vyžarovania. prvé komunikačné protokoly v anorganickom svete. rôzne teploty skál. rôzne prúdenia v oceánoch. rôzne pohyby vtákov / rýb. pozri katalóg bleskov. pozri katalóg polárnych žiar. vzorkovník morských vln. rias. atlas mrakov. atlas pieskov. xylotéky. signály vysielané do prázdnoty. kruhy v obilí. rozmiestnenie vltavínov. na ešte neoraných poliach. jazyk bunkového delenia. myšlienky vyjadrené v jazyku. jazyk vody. jazvyk. nebolo s kým. nebolo si s kým vymieňať informácie. nebolo komu odovzdať informácie. potrebovali sme : nadviazať komunikáciu. rozumnú reč. dialóg. kooperáciu. čakali sme. kým sa konečne pripojíte. lesy. pôda. skaly. hory. púšte. ľadovce. moria. oceány. zvláštny druh celoplanetárnej inteligencie. pracuje na základe vlastného. nám utajeného programu. napísaného pre : bioanorganický hardvér. tu na rozhraní mineralógie & biológie. v dobách prvých dní. konštrukčným tímom. s jasnou predstavou. ľahko odčítateľnou. oceňujeme interdisciplinárny rozmer technického riešenia. kryštalografia diamantu. nesie v mriežke spomienku na strom. ťažko dešifrovateľné. poznanie. že sme nikdy neboli sami. teslovi sme nerozumeli. delfínom tiež nie. pánovi wittgensteinovi. ludwigovi. odpovieme s derridom : o čom nemožno hovoriť o to viac o tom nemožno pomlčať. treba o tom napísať idemo.

3.

Takto to predsa nemalo byť. Celé zle. Jednoducho cé zet. Peter sa zamiloval do krásnej, inteligentnej, bystrej, talentovanej, očarujúcej, pracovitej, šikovnej atď. mladej ženy. Netušil, že si s ňou berie aj svokra. Doteraz bol skalopevne presvedčený, že všetky vtipy o svokrách sú naozaj len a len vtipy. Hodia sa tak akurát do stupídnych televíznych seriálov a reality show. Úprimne si myslel, že svokra je človek ako každý iný. Bežný rodinný príslušník. Podobne ako starí rodičia, strýko, teta, bratranec, sesternica z druhého alebo hoci aj z tretieho kolena. Dokonca tak bežný a normálny ako svokor. Štandardný výskyt podobných elementárnych častíc je raz, maximálne dvakrát do roka, pri príležitosti všerodinných zletov. Povinná jazda počas sviatkov. Šeredne sa mýlil.

Teraz tu stojí ako malý chlapec, snaží sa vystrúhať celé spektrum ospravedlňujúcich grimás, netušiac, za čo by sa mal vlastne ospravedlňovať, a popritom počúva, ako im ježibabisko nadáva.

Svokra sa po chorvátsky povie „svekrva“, ale vyslovuje sa príznačnejšie – *svekriva*, s takmer nepočuteľným „i“. Svekriva! Absolútne výstižná etymológia.

To ste nemuseli ani chodiť! Však je desať preč! Kedy sa chodí na pole, há? Takých pomocníkov ja nepotrebujem. Mali ste tu byť pred ôsmou. Kto to kedy videl!

Ale mama, vieš predsa, že sme nechceli budiť malého.

Ozve sa bojzhlivo Nina. Snaží sa vytvoriť synergický efekt, jednoliaty odpor spolu s Petrom. Obranný val, ktorý by odrazil aj najurputnejší útok podrezaného jazyka. Je unavená z celého týždňa. Kedy začína a kedy týždeň končí? Nevedela. Ten jej určite nemal sedem dní. Na predĺžený víkend sa celkom tešila. Oddýchne si. Vypustí. Príde na iné myšlienky. Zdá sa, že sa tešila predčasne.

Ninka do noci pracovala. Špitne Peter.

Ty mi budeš rozprávať! Máva rukami ako šialená a začína pobehovať hore dole.

No jasné, kto som ja, vaše blahorodie, aby som rozprával? Taký niktoš voľajaký, ktorý si dovolil vziať za manželku vašu prvorodenú princeznú. Odpad. Horská ledačina. Pomyslí si v duchu. Zmôže sa len na slabučké:

Ale...

Došť bolo planých rečí! Robota stojí. Zruší ho v cuku letku. Stále bezprizorne dupoce sem a tam, až niekde vyhrabe zhrdzavenú motyku a rozbehne sa jeho smerom. Mimovoľne cúvne. Ide ho snáď tou motykou prizabiť.

Mama! Vykríkne Nina a ich šesťročný syn Florián sa skryje za jej sukňu. Tuší, že niečo nie je v poriadku.

Ty čuš! Čoho som sa to len dožila. Vlastná dcéra sa na mňa vykašle.

Ale mama...

Nevďačníci!

Svokra mu strčí do rúk motyku. Vidí, ako Ninine oči vlnnú. Nakoniec sa jej však podarí nával emócií zvládnuť. Nenápadne si pretrie unavenú tvár. Do druhej klikala myšou. Ďalší šibeničný termín. Len čo sa jej podarilo zaspáť, Flo mal nočnú moru. Musela to byť Satana, pretože vrieskal ako zmyslov zbavený. Satana. Dusí, škrtí a niekedy vraj aj zabíja. Satana má chorobne dlhé prsty, aby mohla

nešťastníkovo hrdlo pevne zovrieť a nikdy nepustiť Satana vraj chodila zásadne v noci a votrela sa svojím obetiam do sna. Kto sa nezobudil, zomrel.⁵ V kúpeľni syna kriesila studenou vodou. Nakoniec sa prebudil. Ale beda! Pohľad do zrkadla ho na smrť vydesil. Opäť krik a čičíkanie. Prezliekla mu spotené pyžamko a uložila k sebe, na svoju polovicu manželskej postele. Ráno si Florián už nič nepamätal. Vyspinkaný do ružova. Na rozdiel od nej. Svitalo, keď upadla do krátkeho, nepokojného spánku.

V Petrovi to vrie. Pozná ho. Navonok na ňom síce nevidno nič, ale všetku zlosť dusí vo vnútri. Už-už vybuchne. Dnes chcel konečne písať. Práca z neho postupne vysávala energiu. Reklama ako mentálny upír. Po revolúcii, ale aj v nultých rokoch do agentúr napochodovali priam légie spisovateľov a básnikov. Nedopadli dobre. Peter ešte odolával. Dokedy?

Ľudia si umenie často zamieňajú s marketingom. Poéziu zvlášť. Preto sa profesionálne venujem marketingu. Peter mal podobných bonmotov v zásobe viac. V súčasnosti už žiadne podobné perly ducha z rukávov nevyťahoval. Koniec srandy. Aspoň, že mu dovolili zobrať si pár dní voľna.

Nine sa ho naveľa-naveľa podarilo prehovoriť Pukanec zvíľazil. Vinobranie je pre mamu sväté. Jednoznačný vrchol sezóny. Deň D. Sem sa upínajú všetky jej túžby. Sem smeruje všetka energia každého naozajstného vinohradníka.

Florián mal bohužiaľ smolu. Narodil sa presne na vinobranie. V deň pôrodu ju matka prehovára, či by zajtra predsa len neprišla. Pred malou chvíľkou sa prebudila

⁵ Satana (...) zomrel.

Peter Šulej: Spolu. Bratislava, Marenčin PT 2015.

z narkózy. Nevie poriadne, ani kde je. Hmla a hviezdičky pred očami. Celé telo ju bolí. Ruka jej trpne, ako drží telefón pri uchu. Chce vidieť svoje dieťa. Peter stojí v pozore s obrovskou kyticou ruží. Narodil sa predsa prvorodený syn. Za ním doktor zdvorilo zakašle a matka len hustí a hustí o vinobraní.

Kde je moje dieťa! Kričí jej vnútro. Derie sa nekompromisne von. Moje dieťa! Chcem vidieť moje dieťa! Zacíti závan paniky. Hlas v telefóne vraví, že predsa nevynechala ani jedno vinobranie. Malý si pospinká v hojdacej sieti. Do očí sa jej hrnú slzy. Opýtala sa, či sa nezbláznila. Mama začne vrieskať do telefónu. Rezignovane pustí mobil. Padne s hrmotom na dlážku. Cez presklenú stenu vidí sestričku s vozíkom. Doktor s Petrom sa usmievajú od ucha k uchu. Florián. Konečne.

Otrasie sa. Zaženie spomienku späť do hlbín unavenej hlavy. Vinobranie! Musia mame predsa pomôcť! Argumentovala si sama pre seba, hoci už dávno neverila. Pomôcť s čím? S vytváraním ešte väčšieho neporiadku a chaosu? Potrebujú predsa pripraviť oslavu. Podvolia sa. Príjmu podmienky kapitulácie. Pre pokoj v dome, kým mama a spol. nezdvihnú kotvy.

Na! Začneš zhora! Poriadne vypliešť! Do večera máš čo robiť! Rozkazuje svokra, ako keby bol posledný otrok, niekde na bavlníkovej plantáži. Alabama, 1860. Každopádne sa nikdy necítil ako poľnohospodársky robotník. Raz jej bude musieť vysvetliť, ako sa veci majú, a to potom bude bolieť. Poriadne. Zdá sa však, že dnes nie je na vysvetľovanie správny deň.

No áno, zajtra oslavuje štyridsiate narodeniny a pozval všetkých priateľov na „garden party“. Nuž všetkých ako všetkých. Tých niekoľko, ktorých mal. Daniela a jeho

feministickú úderku – Andreu a Mišu. Večne rozbehaného Mira s novou a hlavne neznámou akvizíciou. Nechcel mu nič prezradiť. Všetko až na narodeninách. Miro nezvykol byť nikdy pán Tajomný. Tentoraz to muselo byť vážne. Hoci vážne to bolo stále.

Naposledy priviedol vymaľovanú zlatokopku odniekaľ z Hornej Dolnej. V zásade bola príjemná, len sa ocitla na nepriateľskom území. Televíznu moderátorku, primerane krásnu a zhovorčivú, Andrea s Michaelou roztrhali na márne kúsky, požuli, vypluli a hodili psom. Pridala sa dokonca aj väčšinou pokojná Nina. Slečna mala určite množstvo predností, ale briskný intelekt medzi ne rozhodne nepatril. Miestami mu jej bolo ľúto. Robili si z nej nehoráznu srandu. Miro sa len prizeral a nechal ju ugrilovať do chrumkava. Nakoniec sa milá-zlatá strieskala pod obraz boží a viackrát sa porozprávala so záchodovou misou.

Doraziť by mal, samozrejme aj Boris, jeho spolupútnik, druh v zbrani, spoluautor projektu *Novotvar*. Veľa čitateľov si síce toto „revolučné“ dielo nezískalo, ale Daniel s Mirom si podľa neho pomenovali svoju firmu. Aspoň nejaká satisfakcia. Boris bol šialenec. Dúfal len, že neškodný. Vždy v to veril a aha! – žije.

Pozval všetkých sem. Do vinohradu. Presnejšie do svokrinho vinohradu. Tá sľúbila, že po vinobraní pôjde na výlet do Prahy, spolu s Nininou sestrou. Musí teda skákať, ako píska. A svokra si moc očividne vychutnáva. Zamarí sa mu, že počuje, ako hovorí:

Tvoja úloha, Popoluška, je, ako iste tušíš, jednoduchá. Než sa vrátíme, nechcem tu vidieť ani zrníčko! Šošovicu zvlášť kukuricu zvlášť.⁶

⁶ **Tvoja úloha (...)** kukuricu zvlášť. František Pavlíček: *Tri oříšky pro Popelku*

Šťastie, že nevysypala na zem obsah misiek krčiacich sa na priedomí. Ktovie, čo v nich bolo, ale puch šíriaci sa odtiaľ neveštil nič dobré. Radšej ani nechcieť vedieť. Rozhodne to nebola ani šošovica, ani kukurica. Nakoniec sa spamätá. Fu, tak predsa to len nebola úloha pre Popolušku. Predtým, ako sa vyštverá hore, na pozíciu, do kopacieho módu, má ešte obrať jeden riadok vinohradu. Pekné strapce, vhodné na konzumáciu, odkladať bokom, ostatné do vedierka.

Radšej pôjdem s tebou, aby si to nepobabral. Hlaveň svokrinho guľometu je stále rozpálená do biela.

Aby ste ma mohli ďalej buzerovať, však? Ach, za čo, súdruhovia, za čo?! Chce skôr vykriknúť ako sa opýtať, ale nakoniec nepovie nič, zoberie motyku a poberie sa hore do vinohradu. Odmenou mu je svokrin víťazoslávny úsmev. Vyhrala. Pretože o to tu ide. Petrovi je to jasné. Ide o dominanciu. O moc. Treba prejaviť rešpekt. Pri každom stretnutí skladať lénnu prísahu. Dlho to však nepotrvá. Utláčaní povstanú. Vzbúria sa. Rozpútajú revolúciu. Zvrhnú utláčateľov. Dnešok však ešte pretrpí. Raz o tom napíše román. Téma je na román stopercentne zrelá. Musí si poctivo zapisovať všetky svokrine činy a hlavne výčiny. Nakoniec sa opäť potvrdí, že všetko zlé je na niečo dobré. Len nevie, či ide písať komédiu alebo drámu. Nakoniec si povie, že s najväčšou pravdepodobnosťou tragikomédiu.

Nina si vydýchne. Petrov odpor by skončil jej úplným zvrútením. V nemocnici by si možno konečne oddýchla. Cítila, ako jej hystéria hneď po príchode do vinohradu začala zaplavovať mozog, ale už registruje, ako ju napätie opúšťa. Predstaví si fľašu s farebnou tekutinou, napríklad vodu s malinovým sirupom. Fľaška sa postupne vyprázdňuje, červená mizne.

Pod, Flo, dáme králikom. Povie chlapcovi a ťahá ho preč od starej mamy.

Mama? A králiky nehryzú?

Nie, králiky nehryzú. Iba hryzkajú, aj to len potravu a možno zlých ľudí.

Tak potom nerozumiem, prečo ich babka chová. Vieš, aby ju nepohryzkali celú.

Ale choď! Nina naoko mávne rukou, ale chlapec vidí, že sa konečne usmieva.

Dlaňami máva nad ušami. Napodobní zajaca:

Chrum. Chrum. Chrum.

4.

Daniel bol svojím spôsobom vizionár. Miro vlastne za všetko vďačil jemu. Grécki mnísi písali ešte v 19. storočí proroctvá, pripisovali ich Danielovi a iným starým postavám, verili, že to bude dôveryhodnejšie.⁷ Aj on veril na mystiku mien. Veril, že Daniel musí vidieť do ďaleka, oázu v púšti, nie fatamorgánu. Vidieť, keď nie vzdialenú, tak aspoň blízku budúcnosť. Meno Daniel ho na túto funkciu predurčovalo. Od nápadu napísať softvér na rozpoznávanie hudby bol už len krôčik k založeniu firmy. Aplikácie, ktoré vyvíjali, boli tak komplexné, že zmietli akúkoľvek konkurenciu. Daniel bol jeho Steve Wozniak a Miro bol Steve Jobs. Alebo naopak? Nevedel. Na podobné hlúposti môže človek naraziť len v nejakom slovenskom IT magazíne. Tak či onak, momentálne sa čítaniu životopisov zakladateľov Apple programovo vyhýbal, v rámci psychickej sebaobrany.

Steve, pravda trochu predčasne penzionovaný. Potľkal sa po golfových ihriskách. Strúhal formu na opulentných večeriach. Plavil sa na jachtách, ktorých paluby boli pokryté telami nahých modeliek. Ponáral sa medzi žralokmi. Vyliezol pod Lhoce-šar do výšky sedemtisíc metrov, kde ho, len tak mimochodom, skoro pochovala lavína. Zliezol do najhlbšej jaskyne sveta a ani si len nezapamätal jej me-

⁷ Grécki (...) dôveryhodnejšie.

Michal Havran: Analfabet. Bratislava, Marenčin PT 2016.

no – bolo to v Mexiku? V Rusku? Mesiace žil sám na malom ostrove utopenom v Tichom oceáne. Domorodci chodili zásadne nahí a po večeroch si to hromadne rozdávali na plážach. Čo ďalej? Aha, áno. Raftoval medzi rozzúrenými hrochmi, niekde v rovníkovej Afrike. Na ďaleký sever sa vybral pozorovať polárnu žiaru... Okrem Antarktídy bol asi všade a vôbec už netušil prečo a načo. Každopádne spoločnosť fungovala celkom dobre aj bez neho, a na účtoch sa len pretáčali čísla. Zdanlivo teda neexistoval žiadny dôvod, prečo by sa mal znepokojovať. Zdanlivo. V tom slove cítil nepokoj. Zradu.

Opäť nie je doma, opäť je niekde. Zdalo by sa, že ide o obrázky z raja alebo prinajmenšom dobre naštylizovaný klip pre prímorský hotelový rezort. Cez presklenú stenu terasy by bolo možné uvidieť priestrannú, s citom nadizajnovanú izbu. V posteli dve do seba zakliesnené telá. Blond vlasy sa takmer dotýkajú hrubého béžového koberca. Na nočnom stolíku dva poháre so zaschnutými kvapkami červeného vína. Zmeňme pohľad o 180 stupňov. Prierezmi medzi závesmi sa do izby derie ranné slnko. Keby sme látku odhrnuli, zistili by sme, že neďaleká vodná hladina sa krásne trblieta, občas vybodkovaná plastovými farbami vodných bicyklov. Niekde v diaľke, pre pobavenie tých niekoľkých turistov, veselo zatrúbi výletná loď. Obraz, respektíve sériu, zarámujeme do všadeprítomnej zelene.

Miro zacíti v nose kyslato-slanú vôňu potu. Mierne nadvihne hlavu, rozlepí oči a uvidí oblúk prsníka zakončený ružovkastou bradavkou. Na chvíľku zatúži prisť sa k nej. Nie je v tom nič erotické, ozvalo sa rezíduum detstva. Nakoniec si z tváre odhrnie voňavé vlasy a pomaly, aby ju nezбудil, vstane. Cez nahé ženské telo prehodí plachtu,

natiahne si šortky a postrannými schodíkmi sa vyberie k jazeru.

Všade ticho, akoby celý Balatonfüred ešte spal. Je po sezóne a nikde nikoho. V diaľke počuť priasť motorčeka kosačiek. Najteplejší september, aký kedy zažil. Pri brehu po kolená stojí rákosie a akoby šeptalo vetru niečo po vôli. Vlny narážajú na koly, hladina je plná modrých zrkadielok.⁸ Opatrne vkročí do vody. Teplá. Dá si ruky v bok, ako keby sa chcel rozcvičiť. Zdá sa, že práve zaujatý postoj najlepšie odoláva prívalu otázok, ktoré sa naňho valia:

Ako sa sem vôbec dostal? Čo to bol za uletený nápad, ísť v polovici septembra na Balaton? Respektíve, ísť vôbec kamkoľvek. S ňou? Sám so sebou?

Dobre vie prečo. Musí si všetko, pre istotu, zrekapitulovať. Krok po kroku. Jednoducho sa zorientovať.

#

New York mu k srdcu nikdy neprirástol. Príliš veľký chaos, ktorý by pred rokmi možno vyhodnotil ako životodarný tep. Zmätok. Vibrovanie veľkomesta. Pulz doby. Úpadok? Treba si priznať, prišiel sem príliš neskoro. Príliš starý na to, aby ho mesto oslovilo. Queens mu však neprekážal. Nijako zvlášť nemal rád ani americkú hudbu. Hoci na Queense mu nevadila ani americká hudba. Vlastne nejakú americkú hudbu mal predsa len rád. Byt prilepený k parku. Domov za veľkou mláskou. Veľká kuchyňa s obývačkou a dve spálne. Pri gramofóne naukladané vinyly.

⁸ Pri brehu (...) zrkadielok.

Jan Skácel: Kolik příležitostí má růže | Balaton. Praha, České básně | Československý spisovatel 1957. (voľne preložené a prerozprávané)

Samá americká hudba. Dal si na zbierke záležať a stále ju z času na čas rozširoval.

Ich aplikácie samozrejme robili rebríčky toho „naj“ hoci aj z bollywoodskej či nolywoodskej hudby, ale Miro si vždy robil vlastný výber. V každej krajine, ktorú navštívil, vykonal základný výskum. Citové záležitosti nikdy nenechával na softvér.

Španielska *La Movida Madrileña*. Nemecký krautrock a nemecká nová vlna. Belehradské kapely osemdesiatych rokov a jednoznačne Ekaterina Velika – EKV. Beograd – zabudnutá elektronická perla. Gotická scéna v Skopje. Poľsko a Obywatel G. C. Taliansko – Teho Teardo a Maurizio Bianchi, milánska nová vlna. Francúzsko – Trisomie 21, Noire Desire... atď., atď.

Najhoršie na tom bola India. Bezpochyby. Zvuky Číny neprenikli cez Veľký múr. V Nigérii zatiaľ nebol.

Všetky objavy sú v jeho hlave, elpéčkach a samozrejme na nespočítateľných harddiskoch. Nekonečné dátové polia vysiate hudbou.

Park. Koruny stromov tvorili obrovský zelený koberec. Musel teda pripustiť, že aj z americkej hudby sa predsa len dalo niečo počúvať. Len vykročiť a prejsť sa. Na to, aká bola krajina veľká, nebolo počúvateľných položiek až tak veľa.

Hlúposť! Zahriakne sa Miro v duchu. Mnoho zaujímavých projektov sa len ťažko dokázalo preplaviť cez oceán. Netýkalo sa to výlučne hudby, pravidlo platilo všeobecne. Treba hľadať kukučie hniezda medzi vetvami. Určite veľa nepoznal, hoci diapazón mal bezpochyby rozsiahly. Od rocku cez industriál k experimentálnemu rocku, od popu až k trash metalu. Od raných päťdesiatych cez šesťdesiate, sedemdesiate roky až po najsúčasnejšiu súčasnosť L. A., San Francisko, Nashville, Seattle, New York... Surf, mo-

town sound, indie, alternatíva, grunge, elektronika, post punk revival... Sem-tam rap a zrnká, zrníčka hip hopu. Raz zoznam spíše a vylepí si ho na stenu. Samozrejme okrem vážnej hudby a džezu, tie mali samostatné poličky. Dokonca country! Hoci country z duše nenávidel. Výnimky potvrdzovali pravidlo. No áno, mal aj Jacksona. *Thriller* a *Bad*. Triedenie a kategorizovanie. Alebo počúvať hudbu stromov a vypnúť všetku hudbu. Niekedy len jedna-dve skladby. Málokedy kompletná diskografia. Triedenie a kategorizovanie bolo to, čo posúvalo ich firmu dopredu. Pustiť si štebot vtákov. Spev vtákov. Messiaenov *Catalogue d'oiseaux*. Jediný album vážnej hudby, ktorý si opakovane púšťal. Možno práve kvôli názvu. Slovo katalóg ho fascinovalo odjakživa.

Katalogizovanie: triedenie a kategorizovanie. Celý život ho to niekam posúvalo. Kam? Už ako škôlkar zoradoval angličáky na koberec. Pekne do jednej lajny alebo stĺpcov, štvorcov, kruhov... Dávno zabudol, podľa akého kľúča sa koberec zmenil na parkovisko. Možno nejaká ľahká forma autizmu. Roztriedil aj kocky lega, až potom postavil hrad.

Zasunie sklenenú tabulu, oddeľujúcu lodžiu od vnútorných priestorov bytu. Z reproduktorov znie Princeova *The Most Beautiful Girl In The World*. Nieкто začal triediť namiesto neho. Asi do konca života bude ľutovať, že nestihol Princeov koncert. Nikdy ho naživo nevidel a bohužiaľ už ani neuvidí. Vykročí do začínajúceho dňa. Musí.

Jednanie v newyorskej Sieni vedy prebehlo veľmi rýchlo. Výstava sa bude volať „Digitálna revolúcia v hudbe“. Skutočne invenčný názov. Pomyslel si. Mali by tam byť Danielove, teda ich, teda Danielove a trochu aj jeho, prvé aplikácie, prvé triedenia. Určite je česť odprezentovať

sa bok po boku s najväčšími hviezdami kybernetického neba. Alebo si len Američania potrebovali naplniť nejakú efemérnu kvótu pre východnú Európu? Hm, možno. Bol zvedavý, či Daniel prekoná svoj panický strach z lietania a pôjde o dva roky na vernisáž. Dva roky! Čo chcú prebaha pripravovať dva roky? Aj teraz sa všetko dalo vybaviť e-mailom, telefónom, video konferenciou, čímkoľvek.

Ani Miro sem nemusel letieť. Pribalil si však stretnutie s audítormi a „realitným oddelením“ ich americkej pobočky. Adresa nutná kvôli daniam. Oddelenie tvorila postaršia česká emigrantka z konca osemdesiatych rokov. „Stihla to“ tesne pred revolúciou. V celej americkej pobočke pracovali ešte ďalší piati expati zo strednej/východnej Európy. Práve „česká spojka“ mu našla a zrealizovala kúpu bytu v Queense. Sieň vedy bola už len čerešnička na torte.

Koniec koncov, vždy je fajn, keď sa ľudia stretnú. Alebo aj nie. Kde sa vzala, tu sa vzala rozleptávajúca myšlienka. Napadlo mu, či sa náhodou nepotáca na prahu vyhorenia. Mal by navštíviť psychológa. Doktorom sa vždy vyhýbal ako čert krížu. Je psychológ doktor? A čo by mu asi tak povedal? Že občas, vlastne dosť často, nenachádza zmysel? Ničoho a v ničom? Ráno má problém vstať z postele. Žeby depresia? Ale s perinou predsa bojoval od nepamäti. Nie a nie ju zhodiť včas. Už na základnej meškal, a pritom býval len pár krokov od školy. Zvonilo, keď sa prehadzoval na druhý bok.

Psychológ sa naňho pozrie a uvidí ďalšieho zúfalca? Ďalšieho samotára? Ďalšieho večného hľadača a nenachádzača? Kde vlastne leží hranica vychýlenia? Možno cez pomyselný prah už dávno prešiel.

Nevšimol si, kedy zabuchol dvere.